

חלום ציוני – חלק א'

דן בן-דוד

החלום הציוני שלי הוא חלום על איך תצטרך להיראות המדינה בעתיד ההולך ומתקרב בצעדי ענק, עתיד שבו טכנולוגיות ומכונות יחליפו אנשים יותר ויותר. השינויים הללו טומנים בחובם שתי אפשרויות: עתיד טוב יותר, שבו רוב האנשים יוכלו לעבוד פחות וליהנות מרמת חיים גבוהה יותר, לעומת מציאות שבה מיעוט עשיר מאוד יחיה מאחורי חומות להגנה מפני כל השאר.

ישראל יכולה, למשל, להבטיח שבעוד עשור לא יהיה עוני בקרב קשישים ונכים, שיהיו די רופאים כדי לטפל בצורה המיטבית בחולים, ושרמת תנאי האשפוז תהיה הגבוהה בעולם. וזו רק דוגמה קטנה. העתיד שנוריש לילדינו תלוי ביכולתנו לחשוב קדימה ולהתוות חזון המצביע על היעד שאליה רוצים להגיע. זה נכון לגבי כל מדינה, וזה נכון במיוחד בישראל של ימינו, שבה סקטורים מסוימים עלולים להשיג היום את כל משאלותיהם ולהביא בכך חורבן מחר על עצמם ועל כולנו.

כדי להגיע מכאן לשם, נזדקק לכסף – הרבה כסף. הגשמת החלום הציוני מחייבת הגדלת עוגת המשאבים הלאומיים ושינויים באופן חלוקתה. התוואי להגדלת המשאבים עובר דרך חלקים אחרים של החלום, יצירת שוויון הזדמנויות לכל וחסידת האפשרות לחמוק מהשתתפות בנשיאת הנטל הכלכלי.

ליבת לימודים משודרגת תכין את ילדי ישראל לעולם שיחייב גמישות תעסוקתית. יש להחיל ליבה זו על כל בתי הספר במדינה. זו אינה רק זכותו הבסיסית של כל ילד, זה גם המפתח לחיים בוגרים במדינה שתעניק בעתיד סיוע רק למי שאינו מסוגל לעבוד ותסגור לחלוטין את הברז בפני מי שאינו רוצה לעבוד. רפורמה מבנית במערכת החינוך צריכה להתמקד גם במורים ובדרכים שבהן מכשירים, מתגמלים ומעסיקים אותם. מערכת חינוך מתפקדת צריכה לכלול מדדים שיאפשרו הערכות כנות ושימושיות של מצב החינוך בפועל במדינה, מה מצליח, מה לא והיכן.

חינוך בסיסי טוב יגדיל את המשפך להשכלה הגבוהה – וכאן המקום להתמודד עם החלפת דיסקט נוספת. איננו צריכים עוד אנשים עם תעודות אלא עוד אנשים עם ידע. לפי משרד הכלכלה, על כל שלוש משרות בתחום המחשבים יש פונה אחד. לעומת זאת, לפי המחקר שערכו פרופ' בנימין בנטל ופרופ' דן פלד, היצע בעלי התעודות האקדמיות בתחומים הטכנולוגיים דומה לביקוש. הבעיה אינה מספר הבוגרים אלא העובדה שאיכות הידע של רבים מהם אינה תואמת את הדרישות של משק מודרני.

קומבינות, קיצורי דרך ועשיית חצי עבודה הפכו לשדרה המרכזית של החברה הישראלית. זה לא עובד בעולם תחרותי, המצמצם את מרחב החופש של החפיפניקיות. רוצים תואר? שיהיה אמיתי ולא תעודה שאינה מחייבת לימוד רציני או ידיעת אנגלית. בונים מחלף? עשו זאת כמו שצריך, בלי רמזורים, כדי שהתנועה תזרום באופן חופשי ותקטין פקקים. רוצים תיירים? מה הטעם להשקיע בפרסום יקר בחו"ל כאשר הביוב זורם לים והנחלים מסריחים? רוצים שכר מינימום להגן על החלשים ביותר? אולי כדאי להשקיע באכיפת הקיים במקום בהעלאות אינסופיות שמהם נהנים רק כמחצית מהזכאים בלבד?

אנו גאים ביכולת האלתור שלנו, אך זו מיצתה את עצמה בתור התנהלות לאומית. הכלאת טלאי על טלאי אינה יכולה להיות תחליף לחזון המתווה יעד ולתוכנית מסודרת המראה איך אפשר להגיע אליו. אם רוצים להעלות את המדינה על תוואי כלכלי-חברתי בר קיימא, צריך לעדכן ולהגדיר מחדש את החלום הציוני – ולהגשימו.